

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 16.

ANULU XXIII.

Sabiiu in 23 Februaru (7 Mart.) 1875.

Telegrafulu ese de dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditur'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cátra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte párti ale Transilvaniei sf pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intai'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetite cu 3 1/2 cr. v. a.

303

Sabiiu 22 Februaru.

Intrebarea cea mai de aprópe aru fi, dupa schimbárele urmate in Buda-pest'a, ca intru cátu s'a schimbatu si situatiunea nóstra politica?

Intrebarea este fórte usioru pusa. Ea dovedesce, acum cá totu-déun'a, ca intrebárele se facu cu multu mai usioru de cum se potu dá si respunsurile la densele.

Resfoindu diurnalele ungueresci cu deameruntulu si cu atentiune, dámu preste semnificativ'a impregiurare, ca e fórte multa indoiéla intr'ensele. Multe dintr'ensele dicu: „sa asteptámu faptele ministeriului celui nou“ si numai putiene, cele din stáng'a, se predau optimismului, prin care viitoriulu se depinge cu coloru aurie, cu coloru, cari déca nu se voru palí, aru fi identice cu fericirea cea mai perfecta, ce aru avé sa urmeze de aci inainte pentru popórele Ungariei. Dupa ceste din urma n'amu avé acum decátu sa iubilámu, sa dámu expresiune bucuriei, ca amu intratu in er'a de auru si ca de aci incolo au sa se netediésca tóte increditurile de pre fruntele tuturoru barbatiloru politici.

Marturisimu, ca nu aru fi nime-nea mai aplecatu cá noi a intrá in corulu celoru incantati de bucuri'a prefaceriloru, cându amu avé séu ni s'aru puté dá convingerea ca s'au secatu tóte isvórele de ingrigire si ca acum au sa curga bunatátele popóreloru Ungariei din cornulu abundantie, fára de intrerumpere. Ba noi amu scí sa fimu si mai modesti. Amu fi multiamiti, déca amu vedé, ca se deschidu óre-cari prospecte macaru pentru ameliorarea sortiei nóstre natiunali.

Sa nu precipitámu lucrurile. Sa ne dicemu si noi: „sa asteptámu faptele si ale ministeriului celui nou si ale constelatiunei celei nóue din Budapest'a.“ Sa asteptámu sa vedemu „partid'a cea liberale“ ce s'a constituitu in septamán'a acést'a, fi-va mai largitiósa decátu avar'a sea antecesoru, carea a totu promisú pána ce prin legile posteriori ni-a luatú ce ni-a fostu datu prin cele anteriori.

Speranti'a este o virtute mai multu decátu cetatienésca. Ea dá de multe ori anticipatiuni de consolatiune din sumele cu cari ne remane pentru totu-déun'a datoria. Cându inse cetatienii traiescu numai din faramituri de sperantia anticipate, ei nu potu ajunge la o avutia solida politica, din carea se desfaca prisóse pentru tempuri, in cari, pre lángá bratie si bani, li se cere si puterea inteligintiei si a culturai.

N'amu voi nici decum sa colorámu asiá de posomoritu prospectele din viitoru. Dara noi cunóscemu déjá unu canteu, care ni s'a cantatu in multe variatiuni pána acum si care lu audirámu si in dílele aceste si ni e téma, ca in alta varianta lu vomu audí iérasu, máne poimáne, spre a ne alungá tóte sperantiele si a le trece pre tóte in regiunile ilusiuniloru.

Ni se va spune adeca iérasu, ca in Franci'a, Germani'a si in Angli'a póte si in Russi'a si Uniunea nordamericana inca suntú mai multe natiunalitáti, dara consecuinti'a logica acolo a adusu cu sine, cá minoritátele din tierile acele sa ceda majoritátei in ceea ce privesce limb'a si functiunile statului si prin urmare, ca ce este acolo logicu séu consecuintia logica trebuie

sa fia si la noi acasa. Sa tacemu de legislativa, carea de altmintrea ni aru puté dá baremu traduceri autentice despre legi; justiti'a, administratiunea, se va dice, cá si pána acum, ca trebuie sa fia numai si numai in limb'a statului, cá si cum limb'a statului, aru fi numai pentru statu, dara nu pentru cetatienii cari au sa se folosésca de justitia si de administratiune. Si déca va cutezá cine-va a indigítá la referintiele populatiuniloru din statulu nostru si va voi sa deduca alta consecuintia logica, atunci i se va aretá usi'a si va fi stigmatizatu de agitatoriu contr'a integritátei statului.

Déca asemenárele atinse nu voru fi eschise dintre possibilitátele erei celei nóue, respunsulu la intrebarea din fruntea acestoru sire este datu. Program'a regimului celui nou póte fi inca odata asia de pompósa, ea nu va induplecá pre natiunalitátele nemagiare la imnele intonate in o parte a diurnalisticiei ungueresci, cáci situatiunea fatia cu densele remane un'a si aceeasi, cá si pána acum.

Periodulu legislativu de acum este scurtu. Elu se va terminá fára de a se puté aduce din partea ministeriului celui nou proiecte nóue, cari sa schimbe pusetiunea déjá creata de supusetiunile de mai susu. Ne aru multiamí deocamdata inse si déca d. e. legea natiunalitátiloru s'aru aplicá mai acomodatú impregiuráriloru date de natur'a lucrului, de referintiele populatiuniloru.

Vomu vedé. „Diu'a buna se cunósce de diminéti'a“, dice románulu, si déca in adeveru se va cunósce de buna, vomu sperá si mai departe in periodulu legislativei viitoru. Pána un'a alt'a sa mai sperámu dara, inse lucrándu cá sperantiele sa se si realizeze odata!

➤ In fruntea diurnalului oficiale si dupa densulu in multe foi de sér'a si de diminéti'a, oficióse si neoficióse, s'au vediutu biletele de mána ale Majestátei Sele, prin cari se demisiunéza fostii ministri si prin cari se denumescu noii ministri. Din cuprinsulu biletelorú pentru cei demisiunati se vede mai multu decátu este usu in casuri de aceste. Monarchulu nu se arata numai cá supremulu si préinaltulu in-deplinitoriu a unei indatoriri constitutiunale, ci si simte situatiunea si simtiementulu acést'a transpare mai multu séu mai putienú din tóte biletele. Presiedintele fostulu cabinetu Bitto si fostulu ministru de justia Pauler, suntú, cu ocaziunea acést'a, distinsi cu decoratiunea crucei celei mari a ordinului Leopoldinu, fára tacsá.

Intempinarea ce a avutu ministeriulu *Wenkhéim-Tisza* indata la ivirea lui este de asiá, încátu, déca nu va fi adusu cabinetulu însusi o dosa buna de curagiu, dieu, din intempinare nu-lu va capetá. Inainte de tóte foile deakiste suntú fórte rezervate fatia cu ministeriulu celu nou. In colónele acestoru foi resuna din tóte pártile: „sa asteptámu sa vedemu faptele ministeriloru.“ De totu descurag atória pentru cabinetulu celu nou e atitudinea pressei nemtiesci din Cislaitani'a. Sa adunámu unu buchetu mititelu din foile cislaitane si indata ne vomu convinge despre rosele care au inceputu sa in florésca pentru noulu cabinetu dincolo de Lait'a: „N. fr. Presse“ lu botéza dicendui: „ministeriulu

nulitátiloru“; face inse o esceptiune cu Tisza, dela carele astépta nimicirea pactului intre Ungari'a si Austri'a; „Presse“ si „Vorst. Ztg“ sustienú ca regimu si parlamentu (in Ungari'a) se voru nisú a cástigá folóse nóue din referintiele cu Austri'a. „Presse“ dice mai departe, ca ministrii, scotindu afara pre Széll, suntú numai diletanti in celu mai nefavorabile intielesu alu cuventului. „Fremdenblatt“ dice despre cabinetu, ca este creatiunea perplessitátei. Dupa „Tagblatt“ din Vien'a, prin denumirea cabinetului celui nou, izolarea Ungariei de Cislaitani'a si de ministeriulu comunu este fapta implinita. „Morgenpost“ si „Deutsche Ztg“ prorocescu viatia scurta cabinetului. „Neues Blatt“ lu dechiara de nascutu mortu. Uniculu diurnal, „N. Fremdenblatt“ este satisfacutu de fusiunea partidelorú in Ungari'a.

Partid'a din centrulu stángu séu a lui Tisza, este dreptu, ca are cele mai bune sperantie si intempina si cu cea mai mare incredere si incuragiare pre noulu cabinetu.

Mercuri pre la 5 óre de cátra séra a evenitu, séu dupa cum mai dicemú, s'a intemplatú ce-va fórte remarcabile in Budapest'a. Dóue numiri oficióse voru disparé si din raporturile nóstre si din cele ale multoru altoru diurnale, pentruca nu mai esista, celu putienú, oficiósu nu, substratulu pentru densele. „Partid'a lui Deak“ séu „Deakisti“, partid'a lui Tisza“ séu „Tiszaisti“ se dicea si se cetea adeseori. Cine puté cetí unu articulu de diurnale pána la alu treilea siru si sa nu fia cetitu de vr'o câte-va ori acele numiri? De aci incolo aceste se voru cetí numai din bunavointi'a redactoriloru, pentruca la datulu de mai susu aceste dóue partide au incetatu de a fi. Cluburile partidelorú decisese inca mai denainte desfiintiarea lorú si intr'unirea intrunulu comunu si botezarea celoru intr'uniti cu unu nume nou. Fostii deakisti, dupa incheierea celei de pre urma siedintie a clubului s'au dusu cu totii la „Grand hotel“, unde se aflau Tiszaistii adunati. Ací, dupa salutári si imbratisiári reciproce si dupa presentarea regimului celui nou, se alege *Gorove* de presiedinte alu clubului, *Varady* vicepres. si *Jokai* de notariu si se decide ca partid'a intrunita in clubulu acést'a sa se numésca „Partida liberale.“

Sennyey si *Lonyay* nu erau de fatia la intrunirea acést'a. Despre celu dintáiu se si scie positivu ca cu ai sei vr'o 30—40 va formá o partida propria, carea de si loiala, dara va fi opusa „partidei liberale“ si guvernului.

Majestatea Sea Regele este de Mercuri in Vien'a. In aceea di s'au redeschisu si siedintiele dietali. Ministeriulu celu nou s'a presentatu dietei si si-au propusu program'a, pre carea o vomu comunicá si noi per estensum cá unu actu momentuosu politicu.

Pericululu comunelorú nóstre rurali!

Este cunoscuta ácea trista impregiurare la noi in scaunulu Sabiiului, cumca natiunea sasésca prin felurite forme de procesu pretinde averile si pamenturile comunelorú nóstre, pre cari le-au confundatu in sume de procese, asiá Universitatea sasésca asupr'a comunelorú scaunelorú Salistei si Talmaciului, asiá cetatea Sabiiului asu-

pr'a comunelorú Resinari si Poplac'a. Déca inse pre calea legei nu-si ajungu scopulu acei pretendenti, apoi inclit. Magistratu alu cetátiei Sabiiului, care apare in procesele legali cá reprezentante de partida a cetátiei, pasiesce cá deregatoria politica in caus'a sea, si déca comun'a nu se supune orbesce mandatului magistratualu, ce-lu efpuesce prin inspectorulu seu, apoi cá organu politicu recuira si tramite esecutiune militaria asupr'a comunelorú.

Asiá s'au intemplatú in anulu 1872 cu comun'a Resinari, mai intr'unu tárdiu cu comun'a Talmacelu, adi inse cu comun'a Poplac'a, unde s'au tramisu 2 compagnii de soldati esecutiune, cu inspectorulu in frunte, pentru ca poplacenii si-au eserciatu possessiunea lorú seculara in muntele Poplacei, cu tóte ca procesele intentate de cátra cetatea Sabiiului pentru possessiuni pre calea legei civili suntú inca in cursu la judecatoria.

Óre ce sigurantia mai póte avea vre-o comuna rurala, carea are nenorocirea sa fia cercata de cátra fratii sasi pentru possessiune? Óre ce gróza si ce daune face o esecutiune militaria asupr'a unui poporu — nu scie ori-cine? Óre ce simtiu de dreptate póte sa se nasca in inim'a poporului, cându vede, ca partid'a sea contraria 'si face astfeliu singura satisfactiune?

O esecutiune militaria se póte esmite acolo, unde s'au nascutu atári turburári mari, cari periclitéza ordinea si siguranti'a publica, pána cându inca justiti'a nu póte ajunge a delibérá pre calea legei. Cumca sa fia fostu in Poplac'a vre-o atare turburare, nimeana pre lume, nici poplacenii insii nu au sciutu si nu au auditu. Numai in „Tageblatt“ amu cetitu inainte cu vr'o câte-va septamáni provocári, de a se pasi in atare modu asupra poplacenilorú si pentru ce? pentruca poplacenii si eserciéza possessiunea lorú seculara, si se apera in contr'a acuseloru Sabiiului pre calea legei, si pentruca pána adi nici prin vre-o esecutiune nici prin vre-o secuestratiune judecatorésca nu s'au luatú acea possessiune dela poplaceni. Unde concede legea, a se luá dara asta possessiune cu esecutiune militara din mán'a lorú?

Dara ce periculu inca jace in acea abnormitate, ce esista inca numai in fundulu regiu, cându unu magistratu cá representante de partida alu cetátiei in procesulu ei, face satisfactiune aceleiasi cetáti cá organu politicu, si alu comunelorú rurali, „Stadt und Stuhlsmagistrat!“ elu este alesu si platitu de cetate si apera interesele ei; elu este inse si organu politicu alu scaunului si alu comunelorú rurali pre care le administréza prin senatorii lui. Deci cându vinu colisiuni intre cetate si comune, apoi se desfaca „Stadt“-magistratulu de „Stuhls“-magistratu si celu dintáiu apera pre cetate, iér' celu din urma sbicuiésece pre comuna.

Iéta reulu, de care amu suferitu aici de seculu, eata urmárele acelei institutiuni politice abnorme privilegiate, pre carea legislatiunea Ungariei nici pána adi nu o au mai delaturatu. Creóemu dieu si pricepemú, pentru ce fratii sasi dela „Tagblatt“ apera mortisiu aceste institutiuni a sachsenlandului. Interesulu publicu alu poporului contribuitoriu inse cere cu in-

tetire delaturarea acestor abnormități câtu mai in graba.

Poplac'a in 6/3 1875.

Cei sugrumati de escutiunea militara.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a dela 3 Martiu s'a deschis sub presidiulu vicepres. *Bano*. Notari au fostu: *Wächter*, *Szeniczey*, *Mihályi*, *Beöthy*.

Presied. Onorata casa! Pedec'a, carea a necesitatu suspensiunea siedintieloru, este delaturata. Dechiaru dara siedinti'a de deschisa.

Amu onórea a dá spre cetire rescriptulu Majest. S. Regelui adresatu casei.

Notariulu *Szeniczey* cetesce rescriptulu prin care Regele anuncia primirea demisiunei presiedintelui ministru *Bitto* si denumirea lui *Bar. Wenckheim*. in loculu aceluia.

Pres. anuncia o scrisóre a *Bar. Wenckheim* adresata densului, pre carea o cetesce not. *Beöthy* si carea cuprinde asemenea cá si rescriptulu schimbarea presidiului ministrilor. Cas'a promisce ambe documentele in tacere.

Dupa vre-o câte-va minute conduce cuestorulu *Ladislau Kovach* imbracatu in gala in sala dietei pre ministri nou denumiti, pre cari stâng'a ii primisce cu eljenuri.

Ministru pres. *Wenkheim* luându cventulu espune, ca implinesce vointi'a cea preinalta a Regelui si o datorintia patriotica cându primisce asuprasi sarcin'a cea grea de ministru presiedinte, adauge ca l'a incuragiatu la primirea acestei sarcine si concursulu barbatiloru ce i a succesu ai intruni la conlucrarea spre ajungerea scopului sacru si patrioticu si se recomanda si spriginului casei. Dupa acest'a cetesce program'a*)

Simonyi dupa ce face o schitia despre cele intemperate in septamanile trecute accentuáza, ca se nu se faca casu de precedintia din impregiurarea, ca corón'a a luatu a mâna reformarea partideloru. Nu i place nici purtarea fostului ministru presiedinte si, in numele celoru de o parere cu densulu, protestéza contr'a vatemárei principiiloru parlamentarie ocurse la schimbarea ministeriului. Dechiaru ca nu va face regimului celui nou opu-

*) In numerulu urmatoriu. R.

FOISIORA.

— Croquis. —

„E o regula a naturei, ca frigulu contrage corpurile condensandu particellele un'a lâng'a alt'a.“

Eata amice de unde mi-esplicu eu unu fenomenu raru la nationulu nostru din Sabiiu. Tu nu o sa credi pentru ca esci „necredinciosulu“, si vrei sa puni degetulu. Déca ti-voiu spune inse ca in dilele aceste au fostu aici frigulu pâna la 22 grade d'ale fericitului *Reaumur*, atunci credu ca amu facutu intâiulu pasu, cá sa te potu castigá si sa-ti potu dovedi masim'a din fruntea acestui revasielu.

Ti-asiiu scrie de vestitului *Ofenheim*, despre care vorbescu gurele rele, ca aru fi mancatu atâtea si atâtea milióne, aducendu la sépa de lemnu o tíera intréga, dara de o parte nu me aflu decátu numai câte-va sutisióre de mile dela satulu unde se sfadescu potracarii pentru densulu, iéra de alta parte ai cetitu si tu, cá mine, curgaciunea procesului din care te vei fi convinsu pre deplinu, ca diu *Ofenheim* nu e de vina, elu are totu resonulu, pentru ca, vedi nu e de vina celu ce manca siette pâni; si apoi altcum n'a comisú nici elu unu lucru estraordinariu, ci ceea ce face tóta lumea: a trasu focu la óla sea. De

setiune ostila, ci opusetiune de controla.

Sennyey intre aplausele casei dechiara ca elu si partisanii sei voru pastrá o purtare independinta fatia cu regimulu, avendu numai si numai salutea tieri dinaintea ochiloru.

Lonyay inca se dechiara cam in acela'si intielesu. Presiedintele celu nou se va alege in siedinti'a de Vineri.

In aceea'si di a tienutu cas'a magnatiloru o siedintia scurta cu acel'asi scopu cá si cas'a deputatiloru.

Sa ne intielegemu unii cu altii!

(Értsük egymást!)

Acest'a este titlulu unei brosiure nóue esita din condeiulu activiloru conservativi, cari dela clatinarea ministeriului dimissionatu nu incetara a surprinde lumea cu feliu de feliu de proiecte destinate a scapá tíer'a din cris'a cea grea. Dâmu unele pasagie mai insemnate din brosiur'a susu memorata, pentru cá publiculu nostru sa véda cum si inchipueseu acesti domni regenerarea si consolidarea statului ungurescu, care incepú a se clatiná in temeliele sele prin economi'a cea rea inaugurata dela 1867 incóce:

„Unu statulu de cultura nu se póte decretá, nice creá, la acést'a se receru preconditioni cari trebuie sa fia desvoltate in decursu de seculi. Ungari'a, care abia acum a delaturatu privilegiile, abia acum a pronunciatu principiulu reprezentantiei poporului, alu egalei indreptatiri si alu emancipatiunei, si care abia are dintre locuitorii sei 45% cari sciu ceti si scrie nu se póte preface intr'unu statulu de cultura, de si posiede 9 ministerie, 447 deputati, o pressa desfrenata si judetie de juri partiali . . . in avantajele dela 1867 séu déca ve place dela 1848 se afla ce e dreptu germinii statului de cultura, dara pentru cá acesti'a sa se póta desvoltá, se recere, precum dovedesce istori'a, tempu, dorere, fórtu multu tempu; a pronuncia acést'a e cu greu pentru unu cetatiénu ungurescu, pentru ca e dorerosu, dara trebuie sa se pronuncie, déca voimu sa stâmu pre planulu piedisiu, pre care amu apucatu si reculegandu-ne tóte poterile nóstre sa pasimu pre calea ce duce la statulu de cultura.

„Noi mai avemú inca tempu sa ne scapâmu de acést'a situatiune, dara nu multu; *Bazaine* potea sa mantue

aceea innaltii judecatori au aflu de bine a face sa triumfeze adeverulu, judecându in sfatulu loru, ca *Ofenheim* e omu de tréba si de omenia, fiindu ca n'a mancatu mai multi bani, decátu au potutu. Si intr'adeveru asiá si este. (De aci 'si póte luá iéra ansa „*Tageblatt*“ulu localu, cáci are hazu sa strige contr'a juriului din Romani'a, ca au eliberatu pre cáti-va ce erau acusatí de *crim'a politic'a*.)

Ti-asiiu scrie despre triumfului lui *Arnim* contr'a lui *Bismark* despre invingerea Franciei in contr'a Germaniei, pentru ca aceste suntu in fapte nisce intemplári, cari nu s'au stracuratu destulu prin sit'a nedumerita a gazetelorú, dara . . . nu-mi punu lingur'a unde nu-mi fierbe ól'a.

Ti-asiiu scrie despre *politic'a româna* de astadi dara aflu de prisosu a mai intende vorba pre terenulu acest'a, cáci de siguru si tu, cá mine, si cá ori-care românu adeveratu, loialu si insufletitu nu poti sa aibi alta ocupatiune mai placuta si mai insemnata decátu politica.

— Ce sa ne grigimu noi de economia? ast'a e pentru prosti.

— Meseriele? Sa le aiba cine le-a avutu.

— Scólele si cultur'a poporala? — nu ne trebuescu. *Cum au petrecutu mosii si stramosii nostri ne vomu petrece si noi.*

Politic'a deci si iéra politic'a, cáci

in Septembre armat'a, glori'a si póte si patri'a sea, dara densulu nu cunoscea pericolositatea situatiunei si in Octobre potú numai capitulá. . . .

„Cu aparatulu celu scumpu alu legislativei guvernului administratiunei, justitiei si alu aparári de tíera, noi perimu si inca in modu ridiculu, pentru ca in 16 luni bancrotâmu. . . .

„Noi nu suntemu unu statulu de cultura, prin urmare nici nu putemu suportá spesele impreunate cu unu atare statulu, noi suntemu unu statulu seracu, unu poporu seracu materialicesce, dara unu poporu liberu, onestu; sa renunciâmu de ocam-data la visurile nóstre de unu statulu de cultura si la erogatele cele colosali impreunate cu elu — acést'a nu e rusine. . . .

„In zadarú se glorifica revolutiunea dela 1848 de cátra cei ce au luatu parte la ea, critic'a mai tardia, impartiale si independenta a istoriei o va condemná. N'amú avutu lipsa de revolutiune, ea a fostu fortíata si de aceea ne duse la *Világos*; totu ce posedemu dela 1867 incóce poteamu sa acuirâmu si fára acele sacrificie. Nu facemu imputári barbatiloru ce au condusu miscarea patriotica devenita revolutiune; punctulu loru de plecure a fostu ide'a unei Ungarie independente si puternice, principiulu proclamatulu pentru esecutarea ei: datorintia patriotica. Ne plecâmu ideei si acceptâmu principiulu si consecutiile ce au rezultatu din trensulu, dara nu le putemu recunosce de idei directive esclusive, fiindu ca politic'a nu e tréb'a sentiemintelorú, ea socotesce cu relatiunile actuali si criteriulu ei este corespunderea scopului.

„Dara si din punctulu de vedere moralu nu putemu acceptá patriotismulu cá unicu principiu directivu, pentru ca mai este si unu altu sentiementu si o datorintia ce deriva din trensulu, care inca trebuie sa prevaize celu putienú cá sentiulu patriotismului si acest'a e sentiulu de fidelitate si datorintia ce resulta de aici. . . .

„Ungurule! de vrei sa traiesci fátronulu puternicu; Rege! de vrei sa asiguredi tronulu ereditu apera elementulu magiaru!

„Cu sistemulu ce s'a desvoltatu intr'o praesa de 6 ani nu putemu nici sa guvernâmu nici sa administrâmu nici sa creâmu legi, cu unu cventulu nu putemu sa eserciâmu functiunile statului in modulu recerutu, fia ori si

ací avemú locu destulu sa ne disputâmu unii cu altii, avemú si tempu de disputa, pentru ca la vre-unu rezultatu nu esimu nici odata.

Ce avemú noi cu piticulu latinu, care a disu:

„et facere et pati fortia romanum est“, elu de l'aru pune pecatele sa se scóle din somnu aru trebú sa rosiésca si sa se coréga, cam astfelú:

Românu cu micu ma—

Sci face politic'a.

Dela dascalu de pre sa—

Pân' la domni din ceta—

N'are nime ce sa lu—

Fâr' politic'a se'ndru—

Da-ti româ numa 'nnaí—

Cá asiá ve ve-ti croi

Calea, ce o ve-ti dori. . . —

Ti-asiiu scrie multe si multe, inse ce sa vedi frate, o totu succesu incóce si incolo si nu mai incepu odata, de ceea ce érá adecatele sa-ti scriu. Dara ast'a iéra e unu ce caracteristicu la noi români, atátu *en gros*, cátu si *en miniature*. Incepemu un'a si esimu scie Ddiu la ce sfersitu.

Asiá de e. din o miia si un'a sa-ti aducu numai unu casu: Tramitemu din unu capu alu tieri pâna in cel'altu unu apelu infocatu prin care provocâmu tóta suflarea romanésca sa contribue pentru radicarea unui monumentu intru pomenirea cutârui barbatu. Se aduna bani, se face fondu si in urm'a urmeloru de fondu nu se mai scie nimic'a, póte ca cresce in tâ-

care la guvernulu. Intregu sistemulu trebuie sa se modifice dara in tóte ramificatiunile sele, sa se faca mai bunu si mai etinu. . . .

„Numerulu de 447 ablegati e cu privire la gradulu culturai nóstre nationali si la elocuinti'a nóstra nu numai prisositoriu, ci si daunosu pentru desvoltarea tieri. . . Noi nu avemú atátu individi apti pentru activitatea legislativa si déca totusi avemú, atunci detragemu tóta capabilitatea si poterea de labóre de pre cele lalte terene ale vietiei publice; natiunea traiesce, se desvólta si se intaresce nu numai prin legislativa. . . Numerulu ce alege unu ablegatu trebuie sa se urce dela 30,000 la 60,000 suflete si atunci voru fi in locu de 447 deputati numai 225. Trebuie sa delaturâmu alegerea in masa; alegerea de ablegati sa se faca in fia-care comuna mai mare si cu bilete de votare inaintea comisiunei delegate. Dreptulu de alegere sa se bazeze pre censu, diet'a sa-si tiena sesiunea numai in lunile de ierna Novembre pâna in Februaru, e destulu tempu acést'a pentru a esamina computurile finali, a statorí bugetulu si pentru a creá legile ce le reclama tempulu.

„Tesaurulu nostru erarialu nu sufere 9 ministerie, cele 14 milióne locuitori nici ca au trebuintia de ele, ministeriulu de comerciulu sa se impreune cu ministeriulu de comunicatiune intr'unulu, cu unu personalu atátu de mare cátu cere neaperat'a trebuintia. Ministeriulu de culte si instructiune sa se contopésca intr'unu despartimentulu alu ministeriului de interne. . . Inspectoratele de scóla sa se transfereze la municipie. . . Justiti'a sa fia portfoiulu ministriului presiedinte. Persónele ce au devenitu oficiali municipali pre calea alegerei sa se confirmeze pre viéti'a intréga, sa se destitue numai dupa procedur'a disciplinaria legale, posturile ce voru deveni vacante sa se ocupe prin denuimire de cátra ministrulu de interne. Comitele supremu sa póta dispune de fia care oficialu, densulu sa aiba conducerea si control'a preste intréga viéti'a municipale, asupr'a tuturor ramuriloru administratiunei de statulu, precum si asupr'a selvguvernamentului si justitiei, asupr'a judetiloru, dregatoriloru de dare, dregatoriloru dela cârtile funduari, dregatoriloru orfanali si asupr'a prinsoriloru. Unu comite supremu destoinicu si activu

cere, iéra mormentulu umbrei repausate nu se ingreunéza nici baremu cu o petricica, de siguru din cauza, ca apelatorii vinu mai apoi la convingerea ca totu e mai bine cá *repausatului sa-i fia tierin'a usióra*.

Amu disu la inceputu, ca frigulu aduna corpurile, et hoc erat demonstrandum. Români de aici au fostu, — se dicu un'a chiaru si de a-siu pecatú — in cea mai mare parte fórtu isolati socialminte, ceea ce eu o atribui numai temperaturiei cele domóle; in estu-anu au scadiutu barometrulu si eata! si noi amu trecutu in altu stadiu.

Imperatulu, pardonu, *regele Transilvaniei* 'si aduná o céta de alesi in giurulu seu si in urma dete unu *ucasu* prin care ne invita pre sér'a de 15 Faurariu calendariulu betránu, la o „*Curtenire sociala*“.

Ucasulu respectivu contineea siette puncte, care de care mai severu decátu cela-laltu.

1. §. suna: „*Mei tatare*“, de unu poetu „necunoscutu“ numitu *Alessandri*. N'amú avé nimic'a contr'a acestui §. care stá in deplina consonantia cu cele urmátórie, ceea ce inse trebuie sa obiectâmu, este, ca aci se mentiunéza de versare de sânge, ceea ce in lumea cea filocomoda i volvoia omu lui perulu maciua in capu, si de alta parte este *lapuscariaducátória*. Alu

2 §. se intituléza: *Descoperitura*

va puté stá bunu pentru munc'a onesta a fia cáruí oficialu, pentru ordinea publica, cu unu cuventu pentru salutea locuitoriloru din districtulu seu si déca nu-si implinesce datorint'a sea sa se traga la respundere.

„Atunci vomu capetá o administratiune buna si corespundietória relatiuniloru nóstre mai desvoltate. Modificatiunile legei municipali amintite mai susu suntu de lipsa déca voimu sa scapámu de stárele nóstre asiatiche, se receru si pentru cá sa impingemu pre inamicii statului si natiunei nóstre de pro terenulu unde potu sa ne faca si ne au facutu atát'a dauna. Popórele de limb'a nemagiara suntu multemite, dara se potu corumpe de judecatori cu altu sentimentu. (Va urmá)

Despre cestiunea drumului de feru pre la Turnulu rosiiu.

(Prelegere instructiva tienuta in reuniunea meseriasiloru sasesci din Sabiiu de C. Schochterus.)

(Urmare)

Indata dupa ce s'au respinsu tratatulu incheiatu intre ambele guverne cu privire la drumulu feratu de cátra camer'a din Bucuresci se incepura de nou pertractárele intre ambele guverne pentru statorirea unui proiectu de conventiune corespundietoriu intentiuniloru camerei románe, cari negociári durara pâna iérna in 1873/4; atunci se ivi altu factoru nou, care avú o influentia esentiale asupr'a terminárei negociárilor. Drumulu c. r. austriacu, a cáruí linia strataie Ungari'a dela nordu spre sudu in linia aprópe drépta si care desparte tiér'a in dóue diumetáti sta cu capetulu ei 6 mile departe de fruntariile románe, dreptu acea drumulu austriacu voindu a se estinde pâna la marea négra, prin urmare intentiunendu sa aduca pre lini'a sea propria intregu comerciulu orientalu, se puse in negociári cu consortiulu Bleichröder-Hansemann pentru a cumperá liniile románe. Cumperarea acést'a s'a incheiatu cu reservarea, cá mai intáiu sa se statorésca junctiunea la Orsiov'a printr'unu tratatu intre Austro-Ungari'a si Romani'a, sa se dea concessiunea pentru cladirea liniei statului pâna la fruntariile ungueresci si sa se asigureze garant'a de interese pentru acést'a linia ce avea sa se cladésca.

Acestei coalitiuni puternice i succese sa si ajunga scopulu si acum erá dóue junctiuni a linielor ungueresci cu cele románe si adeca: junctiunea

pre la Temisiu pre care guvernulu unguerescu o prefindea cu tóta resolutiunea, si junctiunea pre la Orsiov'a; afara de acestea s'au mai numitu dóue junctiuni, pre la Oituzu si pre la Vulcanu.

Acum se recerea o activitate energica, déca voiamu sa acuirámu unu dreptu pentru drumulu pre la Turnulu rosiiu; activitátei consortiului in Bucuresci, Pest'a si Vien'a ii succese in urma sa puna in conventiune susceperea drumului pre la Turnulu rosiiu statorindu-se in tratatulu despre drumulu de feru ce s'a aprobatu in anulu trecut de cátra camer'a din Budapesta si Bucuresci urmatórele puncte de junctiune: 1) Orsiov'a 2) Temisiu, 3) Turnu rosiiu si 4) Oituzu.

De si junctiunea pre la Turnulu rosiiu se vede amintita numái in a trei'a categoria, totusi ea e declarata de oportuna si de doritu deobligandu-se ambele guverne a se ingriji la tempulu seu pentru cladirea ei, pre cându relativu la cele dóue junctiuni dintáiu s'a statoritu sa se puna in lucrare numái decátu si s'a pronunsiat garant'a intereselor.

Aici trebuie sa observezu inca, ca pre tempulu cându me aflámu in Vien'a si Pest'a cá delegatu in acést'a afacere m'a asigurat atátu Escelenti'a Sea domnulu ministru contele Zichy cátu si ministeriulu de esterne c. r. ca dupa testulu tratatului nimicu nu impedece punerea in lucrare a drumului de feru pre la Turnulu rosiiu Escelenti'a Sea mi-a facutu inca o deosebita asigurare, ca va spriginí din partei ori ce ofertu acceptabilu ce se va propune guvernului.

Sa-mi fia permisú onorata adunare, a comunicá inca o sentintia asupr'a drumului pre la Turnulu rosiiu.

Pre tempulu cându me aflámu in Vien'a in anulu 1873 amu avutu ocaziuni dese a vorbí cu barbati financiáli insemnati din Vien'a despre cladirea acestei linie, intempinau inse pretotindenea cea mai mare displacere fatia cu acést'a intreprindere, mi se respundea, ca turnulu rosiiu in genere n'are nice o insemnatate, pentru ca dupa raporturile camerei comerciáli din Brasiovu comunicatiunea pre la oficiulu vamalu e atátu cátu nulla, afara de acést'a o linie preste Turnulu rosiiu e o pura linia preste munti, care pretinde unu capitalu enormu pentru cladire si cu privire la acést'a precum si la spesele economice ce se receru la liniile preste munti rentabilitatea ei este absolutu cu nepotintia.

detie si intielepciune. Chasopoturile si tunurile Krupp suntu numái in idea, din contra virtutea si noblet'a, marinitatea si libertatea suntu motorii, cari ocarmuescu universulu.

Noi, tocma in butulu regelui, din acusa, ca in §-lu acést'a se lauda lasitatea si pusilanimitatea ostasiésca, care ne convine si nóue, amu pretinsu, cá numitulu § se iésa in dóue editiuni, incátu sermanulu rege, vediendu-se pacalitu, nu mai puté de bucuria.

Ucasulu se terminá, si noi toti ne dedeamu manile unulu cu altulu, de bucuria ca amu scapatu de tortur'a, ce . . . amu dorí s'o suferimu de multe ori.

Dupa acést'a urmá numái decátu „dantiulu“, despre care credu, ca nu i-ai auditu de nume, de cum se scii, ce póte se insemneze. Si acést'a e unu mixtum compositum din mai multi §§, dintre cari ti potu spune — inse numái tie — ca celu mai interesantu au fostu §. „r—“ in care fiacare amu pututu face, ce ne taiá capulu, pentru ca e celu mai liberalu, nu te restrige la ordine nice la comanda ci tóte mergu de a valatuculu.

npp.

Deslusirea ce amu datu, ca adeca comunicatiunea scapatata de vr'o cáti-va ani incóce provine de acolo, ca s'a neglesu din principiu drumulu dela Căneni pentru a face imposibilu comerciulu pre la Turnulu rosiiu si ca lini'a amintita sa nu se cladésca preste ci pre la Turnulu rosiiu si ca spesele ei nu potu fi atátu de mari, — n'a avutu nice unu resultatu.

Cându amu substernutu in Maiu anulu trecut acelorasi domni operatulu de mesurare recercându-i sa-si dea opiniunea loru asupr'a lui, densii dechiarara, ca pre basea acestui operatu e posibilu la tóta intemplarea a procurá capitalulu ce se recere pentru cladire, mai verosimilu se va asigurá capitalulu de cladire, déca cercurile ce iau imediata parte la acést'a linia voru dovedí increderea loru in soliditatea si rentabilitatea acestei intreprinderi prin apromiterea de prestatiuni naturali si prin subscrierea de sucure in bani; aceste sucure si prestatiuni sa nu se dea fára de a fi recompensate, ci mai multu sa se pretendia la tempulu seu unu numeru corespundietoriu de actiuni, dupa cari sa se solvésca interese numái dupa ce va fi espiratu tempulu cladirei.

La observarea mea, ca sucurele nóstre abia voru cumpani ce-va, mi se reflectá, ca densii sciu bine ca nu putemu pune milióne la dispositiune, dara acést'a nici ca se recere, ajunge déca noi vomu luá parte dupa poteriile nóstre.

Resumandu resultatele obtienute de consortiu aflámu, ca de cându esista acést'a opiniunea publica si parerile cercuriloru decisive a guvernului suntu favorabile pentru lini'a pre la Turnulu rosiiu;

ca Turnulu rosiiu este dechiaratu de oportunu si de doritu intr'unu tratatu incheiatu intre Austro-Ungari'a si Romani'a;

ca ne aflámu in posesiunea unui operatu de trasa lucratu cu cea mai mare diligentia si acuratetia;

ca in fine suntemu in stare sa incercámu procurarea capitalulu de cladire.

Posibilitatea de a procurá capitalulu recerutu pentru cladire jace de oparte, precum observámu dejá, in insemnatatea ce o are drumulu de feru pre la Turnulu rosiiu pentru comerciulu orientalu, de alta parte in spesele relativu putiene ce se receru pentru cladirea si deschiderea liniei.

Afara de sentint'a personalitátiiloru amintite in introducerea acestei prelectiuni mai pledéza pentru insemnatatea eminenta a acestei linie, relativu la impreunarea porturiloru márei ostice cu orientulu, raportulu ei cátra celelalte puncte de junctiune statorite dejá: Orsiov'a si Temisiu, dupa cum se vede din urmatórele comparatiune:

Rul'a dela fruntariile nordice ale monarchiei austro-unguresci cátra Varn'a.

1. Rut'a drumului de statu: Bodenbach, Orsiov'a, Bucuresci, Rustciucu, Varn'a. Lungimea 254 mile, 81 in Ungari'a.

2. Rut'a Turnului rosiiu: Oderberg, Oradea mare, Clusiu, Sabiiu, Turnu rosiiu, Remnicu, Pitesci, Bucuresci, Rustciucu si Varn'a. Lungimea 183 mile, 121 in Ungari'a.

3. Rut'a Brasiovu: Oderberg, Oradea mare, Clusiu, Brasiovu, Temisiu, Ploiesci, Bucuresci, Rustciucu, Varn'a. Lungimea 194 mile, 135 in Ungari'a.

Dara si pentru comerciulu celu mare internatiunalu ce va gravitá la tempulu seu dela Giurgevo preste Siuml'a Adrianopole cátra Constantinopole, Turnulu rosiiu are insemnatatea cea mai mare, fiindu ca acelu comerciulu, déca acést'a nu se va cladí n'u va vení pre lini'a Temisiu ci pre liniile drumului de statu c. r. Bodenbach-Belgrad si Bodenbach Orsiov'a, prin urmare se va detrage dela drumulu de statu unguerescu, drumulu Tisza si dela drumulu orientalu un-

guerescu fiindu ca namai Turnulu rosiiu e in stare sa faca concurentia acestorulu dóue linie.

Spre confirmarea acestei asertiuni servese urmatórele insirare a linielor:

1. Rut'a drumului de statu: Vien'a Budapesta, Segedinu, Chikinda, Belgradu, Sofia, Filipopelu Adrianopole, Constantinopolu. 1827 kilometri (240³/₄ mile.)

2. Rut'a drumului de statu: Vien'a Budapesta, Segedinu, Teresiopole, Neoplant'a, Belgradu, Sofia, Filipopolu, Adrianopole, Constantinopole. 1805 kilometri (240 mile.)

3. Vien'a, Budapesta, Oradea mare, Clusiu, Tiusiu, Copsi'a, Sabiiu, Turnu rosiiu, Remnicu, Pitesci, Bucuresci, Giurgevo, Siumla, Adrianopole, Constantinopole 1800 kilometri (240 mile.)

Lini'a pre la Turnulu rosiiu e dara cu 5 kilometre mai scurtu decátu cele dóue prememorate, credu ca nu trebuie sa espunu mai departe junctiunile Temisiu si Orsiov'a, de órece raportulu loru cátra junctiunea pe la Turnulu rosiiu s'a precisatu mai susu.

(Va urmá.)

Romani'a.

Cestiunea juratiloru in camera,

Siedinti'a dela 8 Februaru 1875. Se continua cu discutiunea pre articulu a proiectului de reforma a codului penalu relativu la jurati.

D. raportoru da cetire art. 252. asupr'a cáruí a neurmându-se discutiune se pune la votu si se primesce.

Se primesce asemenea art. 255.

La art. 258 d. Chitiu observá ca acestu art. contine unulu din cele mai principale principuri ale institutiunei juratiloru. E cunoscutu ca dupa constitutiunea ce avemu s'a reservatu dreptulu de a se judecá delictetele politice si de presa de cátra jurati.

Poporulu románu si-a dísu ca tóte cele-lalte cestiuni póte sa se judece prin delegatii loru: cele de mai susu insa, nu. Acestea si-a dísu poporulu románu prin constituanti'a sea care nu a permisú cá printr'o lege nóua, modificându-se legea juratiloru, sa se escluda dela functiunea de magistratu cea mai mare parte din poporulu románu.

Cu tóte acestea art. 258 face tocmai acést'a schimbare si guvernulu crede ca, basatu pre esperinti'a faptelor, este nevoie sa se aduca o modificatie sarcinei de jurati. Motivele guvernului suntu, ca popularitatea care a domnitú pâna acum in institutiunea juratiloru a fostu caus'a atátoru scandale si atátoru scapári dela pedepse.

Sa vedemu, déca cauzele indicate de guvernú suntu adeverate.

Numái dóue cauze principale potu sa faca pre unu judecatoriu sa nu-si faca datori'a: séu ca acelu judecatoriu este nemoralu séu necapabilu. A díce ca poporulu románu este imoralu este a nu-si cunosce bine nationalitatea sea, nimeni nu-mi va poté probá un'a cá acést'a.

Cátu despre necapacitate, in acést'a privintia marturisesce ca ne aflámu in lipsa, dara nici mediloculu recomandat de guvernú in acestu articulu, nu ne face a avea capacitatea? Aliniatulu 1 nu se impaca cu aliniatulu 2 din acestu articulu; si óre censulu de 1500 lei face pre unu omu sa aiba lumin'a necesaria, de vine guvernulu sa faca ecivalent'a invetiatura cu venitulú? Ori unde esista acést'a institutiune, ea este recunoscuta de tóte clasele politice ca este mai buna, pentru ca este mai variata in cunoscintie. In Angli'a, unde s'a cerutu escluderea unoru clase de ómeni din acést'a institutiune, parlamentulu a refusat, dicendu ca nu este bine cá poporulu sa crédia ca judecatorii sei sa fia numái cei bogati. La noi unde

la „Egmont“ de Beethoven, cu care n'amu avutu norocire in persóna nici odata, ergo nu potu sa dicu nimic'a, decátu ca-mi place ce a descoperitu; nu mai putienu mi-a placutu si

§. 3. numitu „fantasia si variatiuni din „sommurós'a“.

§. 4. „Barcarol'a“ la prim'a vedere nu ne „promitea“ multu acum in tempu de iérna, fiindu ca se amintesce intr'ens'a de unu ce, ce ocura fórté desu in „vorób'a“ practica adeca despre iubire si dragoste cari si astadi, cá mai nainte, resiedéza totu pre buze si nu in inima.

Inse ce se vedi barcarol'a nóstra in scurtu, de totu scurtu si placutu tempu ne-a adusu in portulu numitu in

§ 5. „Les deux anges“, unde se amintesce de doi angeri si in fapta se vede numái unulu. Nu face nimic'a amu fostu pre satisfacutu cu densulu si amu fi doritu sa nu ne parasésca, cu tóte ca indata furámu recompensati cu

§ 6. *Descoperitur'a la oper'a „Zamp-p'a“* in care se si aréta doi angeri alusiunati mai susu.

§ 7. Si celu din urma negresitu nu putea fi altulu decátu „soldatii din oper'a „Margaret'a“.

§-fulu acést'a este intr'adeveru o satira asupr'a regelui. Se scie in deobscé, ca in diu'a de astadi regii nu mai gubernéza prin *baionete*, ci prin *blan-*

nu exista nici aristocrati, nici mojici, nu se p^ote exclude dela participarea la acestu dreptu o mare parte din noi! D. Ventur'a a disu ieri ca este pentru democratizarea unei institutiuni. i^{er}a nu pentru demagogiea ei; respunsulu acest'a nu-si avea loculu nici decum.

Trebuie sa caut^{am}u dara sa gasim mesur'a cu care sa facem partea cea buna in poporu, si facendu astu-feliu vomu face si mai bine, c^{ac}i si noi facem parte din poporu. Noi n'am pusu impositulu pre venitul mobiliaru; si deca s'a pusu de vechiulu legiuitoriu cuventulu de „venitu mobiliaru“ caus'a este ca acelu legiuitoriu a crediutu ca se va pune mai tardiu impositulu pre venitul mobiliaru.

Nu se democratiseza dara institutiunea juratiloru, c^{and}u d. ministru vine sa ne ceie unu venitu de 1500 franci.

Despre patente dice ca cu legea actuala se cere ca sa fia patentaru p^{an}a la a patr'a clasa spre a potea fi juratu. Sa fia ore aici temerea guvernului de a vede domnindu ignoranti'a la jurati? Nu crede, s'aru intempla ca maioritaea unu juriu sa fia chiaru de burghesi, totusi d-lui nu vede unu periculu, pentru ca juratii nu respundu la cestiuni de dreptu ci la cestiuni de faptu. Deca s'aru intempla ca intr^{eg}'a comisiune sa fia compusa de omeni cu putiena inteligentia, atunci totu aru mai vede unu periculu. Si caus'a acestui periculu n'a fostu si nu va potea fi de c^{at}u in confectionarea listeloru. Nici odata, in cele 33 districte, nu s'au inscriu in liste intregulu elementu luminatu, si p^ote ca ac^{est}'a a fostu o manopere a administratiunei ca sa desconsidere ac^{est}a institutie.

In Germani'a, Angli'a si alte t^{er}i, misiunea de juratu e o sarcina, care e impusa. La ac^{est}'a trebuie sa tindem si noi: a impune, a oblig^a la ac^{est}a sarcina.

D. ministru a disu ieri ca n'a facutu mari restrictiuni: in realitate in sa redusu 6 din 8 clase. Cere in asta privintia a se admite cele 4 clase de patentari astadi existente. In privintia a celor 2 clase ce mai lasa acestu proiectu de lege, si-a datu d. ministru s^{em}'a c^{at}i jurati voru potea sa figureze in liste? In Craiova nu e de c^{at}u unulu de clas'a I, f^orte putieni de a dou'a. Cari voru fi dara patentarii cari se compuna list'a juratiloru?

Crede dara ca a demonstratu ca art. 258, astfeliu cum e conceputu, pecatuesce in privintia constitutiunala, tⁱⁿdiendu a nimici unu dreptu rezervatu poporului prin constitutiune a fi exercitatu de elu f^{ar}a delegatiune; pecatuesce introducendu plutocri'a ca judecatoriu alu poporului; mai pecatuesce si din punctulu de vedere alu juratiloru, neputendu-se dob^{en}dⁱ elemente indestulitorie spre a constitui o comisiune de jurati; lipsindu din acea comisiune varietatea de cunoscintie. Din punctulu de vedere logicu inca pecatuesce introducendu a-vere ca criteriu si cerendu a fi urmatu cutare s^{eu} cutare studii.

Prin anticipatiune la articulu privitoriu la dreptulu de juratu, intr^{eb}a deca este elu o datoriu s^{eu} ca o sarcina de on^ore. Deca a absolvitu cineva o sc^ola secundaria, si nu platesce nici o patenta, ore este in dreptu a fi juratu? Si deca nu va fi inscriu in liste, cine se va duce a spune ca cutare care are dreptulu a fi juratu, nu e inscriu? Voiesce a scⁱ, deca ac^{est}a misiune nu e unu dreptu si o datoriu. Voiesce a se face de Adunare o lucrare serioasa, ca sa nu fia spulberata la cea dint^{ai}u suflare a opiniunei publice.

D. Iepureanu dice ca dlu Chitiu n'a avutu curagiulu a combate acestu proiectu din punctulu de vedere alu libert^{at}iei, ci din alu democratiei.

P^{an}a ce nu va exist^a garanti'a libert^{at}iloru cetatianului in unu statu, nu avemu dreptu a ne numi nici aristocrati nici democrati. Sa vedem cum e ac^{est}a lege.

Dlu Chitiu a invocat u ieri drepturile poporului d-v^ostra, dnii liberali, n'ati invetiatu nimic'a la sc^ola trecutulu. Abi^a sunteti la gramatic'a liberala. C^{and}u vorbiti de drepturile poporului, se invoca necontentu principurile dela 1789. Sa vedem inse unde p^ote fi condusa s^ortea unei societ^{at}i c^{and}u s'aru lu^a dupa ideii abstracte. D-sea spune cum s'au aplicatu principiile de libertate si egalitate in Franci'a.

Care epoca a fostu mai stralucita in Franci'a dec^{at}u period'a c^{and}u s'a stabilitu censulu? C^{and}u s'a prezentatu pentru prim'a ora la noi juriulu, partidulu liberalu avea trei ideii mari pre drapelulu seu: juriulu, inarmarea si dreptulu electoralu. Pre atunci partidele se intreceau a fi care de care mai liberale.

(Va urm^a.)

Variet^{at}i.

*** *Catalogu generalu de c^{ar}ti rom^{an}esci* se afla la *Iulius Spreer* (Librari'a S. *Filtsch*) in Sabiu. Pentru ca sa-si faca cetitoriu idea despre acestu catalogu d^{am}u unu resumatulu despre ordinea catalogului:

I. C^{ar}ti rom^{an}e de sc^ola. — Abece-dare. — Aritmetic'a si Geometri'a. — C^{ar}ti de lectura. — Catechisu si Istori'a biblica. — Caligrafi'a. — Fisic'a si Chimic'a. — Geografic'a si Cosmografic'a. — Gramatic'a limbei rom^{an}e. — Istori'a generala si a patriei. — Istori'a naturala.

II. C^{ar}ti spre a inveti^a limb'a franceza, latina, germana, elena, ungara si italiana. — Dictionarie. — Mape si Globuri.

III. Pedagogic'a. — Filologic'a. — Filosofic'a. — Instructiuni religiose morale. — Lectur'a moral^a. — Igien'a. — Agronomi'a. — Legislatiune. — Scrieri istorice. — Poesii. — Rom^{an}e, novele, voiaje. — Opere teatrale. — Diverse. — Musica. — tablouri.

Resumatulu acest'a cuget^{am}u ca test^{ez}a destulu de invederatu c^{at}u est: de interesantu catalogulu pentru amicii literaturii rom^{an}e. Dupa informatiuni positive afl^{am}u ca dlu I. *Spreer* este aplecatu a d^a gratis acestu catalogu a celor dd. carii 'si voru procur^a dela densulu c^{ar}ti in pretiu de celu putienu 5 fl. v. a. Altⁱ doritori lu potu av^e cu pretiulu de 15 cr. v. a. (pentru inlesnire si in marce de epistole.

*** *Stramutare*. Se escrie din Reheu in 2/10 1875:

Dlu Ioanu *Carpenisianu* din ac^{est}a comuna, fiindu alesu in Sebesiu de controloru alu cassei orasiene si scaunale, — in pres^{er}'a despartirei sele din loculu nascerii, a invitat u inteligentia de aicea la o petrecere colegiale, cu care ocaziune aretandu chiamarea sea la alta functiune se recomanda la toti amicii sei, si i asigur^{ed}a si pre viitoriu de simpatiile sele intime. La ac^{est}'a respunde notariulu comunalu *Oncescu*: Desi prin chiamarea la functiunea de controloru in Sebesiu, nu te departezi asi^a tare din comun'a n^ostra, totusi suntemu convinsi ca si dupa ac^{est}'a t^ota comunicatiunea spirituala si pre viitoriu in multe casuri nu ne va lipsi si ne vomu bucur^a si in viitoriu de spriginulu d-tale ca p^{an}a acum, fia-mi permis u a-mi esprim^a recunoscintia mea pentru afabilitatea si amicitia ce ai aretatu in totu tempulu c^{ar}ta mine, i^{er}ta-me a-ti aduce multiamita caldura pentru multele informatiuni primite in cordialitate in unu periodu de 12 ani ca colegu in postulu de notariu; — i^{er}a in genere pentru comun'a n^ostra intr^{eg}a primesce recunoscintia n^ostra cea sincera, vedendu aicea reprezentata antistia comunala, care si recun^osce meritele ca notariu comunalu p^{an}a la anulu 1863, — si care p^{an}a astadi 'mi servescu mie de modelu si cinosura — dupa ac^{est}'a ca reprezentante alu comunei si membru onorariu alu comunitatei in care calitate

p^{an}a adi ai staruitu totu-d^{eu}n'a pentru binele publicu alu acestei comune, mai departe fiindu aicea reprezentata sc^ola prin corpulu invetiatorescu care 'si esprima multiamita pentru zelulu si initiativ'a d-tale la prosperarea sc^olei prin intemeierea unu fondu scolasticu, care astadi cresce si infloresce — in urma vedendu aicea reprezentata biseric'a prin clerulu nostru, asemenea si aduce multiamita pentru deferitele sacrificie si oferiri binevole spre folosulu bisericeii! —

Din acestea motive domnule! cu dureri marturisescu ca ne pare reu de despartirea d-tale, — ne mangaiemu inse cu aceea, ca cu unu fu alu comunei ne vomu folosi si pre viitoriu de sfaturile d-tale si nu ne vei refusa nici o cerere, ce privesce la binele comunalu si radicarea culturei!! — I^{er}a pre carier'a cea noua, la care de adi inainte esti chiamatu, 'ti poffim u succesu bunu, rog^{and}u pre Ddieu sa-ti daruiesca vi^{et}a indelungata, taria, putere si sanatate ca cu lauda sa o poti purt^a, si precum noi nu te putem uita, asi^a si d-ta esti rogatu sa nu ne uiti! — **I. Oncescu** notariu.

*** Eri — Sambata s'a esmisu din partea cet^{at}iei Sabiului o executiune militaria la Poplac'a constat^orie din doue companii pedestrii. Caus'a dupa cum audim u, emuntele Platosiu, care de mai multe decenie a fostu si este unu maru de c^{er}ta intre cetate si numit'a comuna, si a nume pentru ca comun'a Poplac'a, care crede a posede acelu munte, nu a suferitu, ca cetatea Sabiu sa taie in dilele trecute lemne acolo. —

Burs'a de Vien'a.

Din 23 Februaru (7 Mart.) 1875.

Metalicele 5%	71 50
Imprumululu nationalu 5% (argintu)	75 90
Imprumululu de statu din 1860	111 25
Actiuni de banca	961 —
Actiuni de creditu	218 25
London	111 40
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	79 —
„ „ „ Temisiorene	77 25
„ „ „ Ardelenesci	77 —
„ „ „ Croato-slavone	80 —
Argintu	105 20
Galbinu	5 24 1/2
Napoleonu d'auru (poli)	8 90

Concursu.

Pentru postulu de capelanu l^{an}ga inbetr^{an}itululu parochu din Silea ungara conformu in. ordinatiuni consistoriale din 1 Novembre 1874 Nr. 2827 ex 1055/B. se escrie concursu.

Emolumentele sunt u:

Jumetate din venitululu stolare, purt^{and}u si oficiu de invetiatoriu pentru care va av^e salariu deosebitu.

Concurentii voru av^e sa ast^{er}na concursele sele instruate conformu dispositiuniloru sinodali din anulu 1873. Administratorulu p^{es}cu alu Muresiului Artemiu Crisianu, — p^{an}a in 9 Martiu 1875 c^{and}u se va face si alegerea.

Silea ungara in 5 Decembre 1874.

Comitetulu parochialu in contielegere cu administratorulu protopopescu.

(3—3) Artemiu Crisianu m/p.

Concursu.

Pentru ocuparea unei statiuni vacante de profesorulu gimnasiulu rom. gr. or. din Bradu si a unei statiuni vacante invetiatorescu la sc^ola normala gr. or. totu de aci, — prin ac^{est}'a se escrie concursu p^{an}a in 8 Martiu st. vechiu.

Salariulu anualu impreunatu cu postulu profesoralu este 600 fl. v. a. i^{er}a cu postulu invetiatorescu 450 fl. v. a. si se ridica in rate lunari anticipative, incependu din d^{it}u'a intr^{ar}ei in oficiu.

Doritorii de a competⁱ la acestea statiuni au a dovedⁱ in generalu:

1. Ca sunt u romani de religiunea gr. or.
2. Cum ca au avutu p^{an}a acum'a o portare morala nepatata, i^{er}a in specialu:
3. Cumca competintele pentru postulu profesoralu au facutu cu succesu bunu cur-

sulu filosoficu si filologicu la vre-o academie din patria s^{eu} strainatate, s^{eu} celu putienu au depusu esamenu de maturitate si au terminatu cu succesu eminente cursulu de 3 ani la vre-unulu din institutetele teologico-pedagogice rom. gr. or. din patria; — competintele pentru postulu invetiatorescu, ca au absolvatu celu putienu 4 clase gimnasiali si cursulu teologico-pedagogicu la vre-unu institutu gr. or. si ca este initiatu in cant^{ar}i intru at^{at}u ca se p^ota conduce corulu vocale.

Petentii 'si voru adres^a petitiunile lor u la subsemnatulu comitetu in Bradu, comitatulu Zarandului.

Bradu in 8 Fauru 1875.

(3—3) Comitetulu reprezentantiei gimnasiali.

ad. Nr. 47 1875 prot.

Edictu.

Prin care, Bucuru Miclosiu din Merchiasia — scaunulu Cohalmului — parasindu in modru clandestinu pre legitim'a lui socie Mari'a Dobrea, si pribegindu in lumea larga de cinci ani de dile, ceea ce constat^{ez}a cu t^ota certitudinea datele autentice, f^{ar}a de a se scⁱ loculu aflarei lui, — se cit^{ez}a a apare inaintea subscrisului foru matrimoniale, in restempu de unu anu de dile dela datulu de mai josu, c^{ac}i altfeliu, se va decide si in absentia densusulu procesulu asupr'a-i urditu, conformu prescrielor u. n^ostre bisericeii ortodoxe resaritene.

Cohalmu, 20 Ianuariu 1875.

Forulu matr. gr. or. alu Cohalmului

Nicolau D. Mircea m. p.

(1—3) Adm. prot.

Nr. prot. 11|1875.

Edictu.

Moise Pop'a din Apoldulu infer. scaunulu Mercurei, — carele mai multu de doi ani a parasitu pre legiuit^a sea socia Susan'a Chirtea f^{ar}a a se scⁱ ubicatiunea lui, — se cit^{ez}a a se present^a inaintea subsemnatului scaunu p^{es}cu in terminu de unu anu si o dⁱ si anumitu p^{an}a in 30 Ianuariu 1876, c^{ac}i la din contra procesulu divortialu intentatu asupr'a-i se va pertract^a si decide si in absentia lui. —

Mercurea 29 Ianuariu 1875.

Scaunulu p^{es}cu gr. or. alu

Mercurei.

I. Drocu

(3—3) Adm. prot.

Spre orientare

pentru bolnavii de gura si de dinti, precum si pentru cei ce au lipsa de dinti!!

Doctorulu si tehniculu de dinti **C. ZINZ**, ca practiculu de 20 de ani si provediutu cu diplom'a Universitat^{ei} c. r. de Vien'a, se recomanda pentru vindecarea tuturoru b^oleloru de gura si dinti, fia, ca acelea sa devina dela dinti s^{eu} alte cause; intr'asemenea ofera densulu prepararea de dinti singurateci, precum si de cor^one de dinti intregi dupa metodulu celu mai nou eglesu si americanu; pre l^{an}ga acestea mai posede densulu si unu mijlocu unicu in feliulu seu, prin care ori-ce dorere de dinti se p^ote vindec^a f^{ar}a dorere si f^{ar}a delaturarea dintel^{ui} pre l^{an}ga garantia. — Bolnavii intr'a-deveru f^{ar}a midil^oce se voru lacuⁱ gratis la o^{ra} 12—1.

In fine va z^{ab}ovⁱ densulu in escursiunile sele la t^ote orasiile dupa trebuintia asi^a, inc^{at}u sa p^ota satisfac^e comandelor u. patienti pe deplinu.

A convers^a dela 10—12 si dela 3—5 ore.

Locuintia e in casele lui Iahn pe Wis Nr. 254.

Tempulu ce va petrece e p^{an}a 20—30 Aprile anulu curentu.

(6—12)